

Sygn. akt VIII Gz 293/18

POSTANOWIENIE

Dnia 26 lipca 2018 r.

Sąd Okręgowy w Szczecinie Wydział VIII Gospodarczy

w składzie:

Przewodniczący: SSO Natalia Pawłowska-Grzelczak (spr.)

Sędziowie: SO Anna Górnik

SO Partycja B.

po rozpoznaniu dnia 26 lipca 2018 r. w Szczecinie

na posiedzeniu niejawnym

sprawy w postępowaniu upadłościowym M. F.

na skutek zażalenia dłużniczki na postanowienie Sądu Rejonowego w Koszalinie z dnia 21 maja 2018 r. w sprawie VII GUp 57/17 w przedmiocie ustalenia planu spłaty

postanawia:

uchylić zaskarżone postanowienie.

SSO Anna Górnik SSO Natalia Pawłowska-Grzelczak SSO Patrycja Baranowska

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w Koszalinie postanowieniem z dnia 21 maja 2018 r. w postępowaniu upadłościowym z wniosku M. F. (VII GUp 57/17) ustalił plan spłat wierzycieli upadłej wskazując, że dłużniczka winna spłacić miesięcznie w 36 ratach na rzecz wierzyciela Skarbu Państwa - Naczelnika Drugiego Urzędu Skarbowego w K. kwotę 274,30 zł, a rzecz Gminy M.- Przedszkola w M. kwotę 8,07 zł, na rzecz (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością kwotę 60,23 zł, na rzecz (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością kwotę 326,06 zł, na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w kwotę 132,74 zł, na rzecz (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością spółki komandytowej kwotę 25,19 zł, na rzecz (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością kwotę 29,37 zł, na rzecz (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością kwotę 27,26 zł, na rzecz M. P. kwotę 20,11 zł, na rzecz (...) Niestandaryzowanego Sekurytyzacyjnego Funduszu Inwestycyjnego Zamkniętego kwotę 22,60 zł (z zaznaczeniem, że powyższe kwoty rozłożone na 36 miesięcznych rat winny być płacone do ostatniego dnia kalendarzowego miesiąca, poczynając od dnia 30 lipca 2018 r.) oraz, że dłużniczka winna spłacić jednorazowo na rzecz wierzyciela (...) w K. kwotę 42,59 zł płatną do dnia 31 sierpnia 2018 r., na rzecz F. Niestandaryzowanego Sekurytyzacyjnego Funduszu Inwestycyjnego Zamkniętego kwotę 85,17 zł płatną do dnia 30 września 2018 r., na rzecz Skarbu Państwa- naczelnika Pierwszego Urzędu Skarbowego w S. kwotę 157,48 zł płatną do dnia 31 października 2018 r., na rzecz Skarbu Państwa - naczelnika Urzędu Skarbowego w O. kwotę 25,32 zł płatną do dnia 30 listopada 2018 r. i na rzecz Skarbu Państwa - Sądu Rejonowego w Koszalinie w kwotę 51,59 zł płatną miesięcznie w 36 ratach, do ostatniego dnia kalendarzowego miesiąca, poczynając od dnia 30 lipca 2018 r. (pkt 1.). Sąd określił też, że po wykonaniu planu spłaty zobowiązania upadłej powstałe przed dniem ogłoszenia upadłości, z wyłączeniem zobowiązań wymienionych w art. 491²¹ ust 2 prawa upadłościowego zostaną umorzone (pkt 2).

W uzasadnieniu Sąd Rejonowy wskazał, że dłużniczka M. F. domagała się umorzenia - bez ustalenia planu spłaty - jej zobowiązań, które nie zostały zaspokojone w postępowaniu upadłościowym.

Umorzeniu zobowiązań sprzeciwili się wierzyciele, wskazując między innymi, że umorzenie zobowiązań odbyłoby się z ich pokrzywdzeniem, zwłaszcza, że z uwagi zarówno na wiek i stanu zdrowia dłużniczka nie wykorzystuje swoich możliwości.

Dalej Sąd zaznaczył, że lista wierzytelności wraz z czterema uzupełnieniami obejmowała uznane wierzytelności 15 podmiotów w kwocie 132.995,47 zł. Koszty postępowania w postaci zaliczki w kwocie 400 zł i wynagrodzenie syndyka w kwocie 1.457,40 zł brutto zostały sfinansowane ze środków Skarbu Państwa. W toku postępowania nie został sporządzony ostateczny plan podziału funduszy masy upadłości.

Sąd Rejonowy podniósł, że z analizy akt oraz wysłuchania dłużniczki i syndyka wynika, iż upadła ma 32 lata, mieszka w M., pracuje u pracodawcy z branży gastronomicznej na 1/4 etatu, płaci 100 zł miesięcznie z tytułu raty wynikającej z grzywny nałożonej przez sąd karny. Spodziewa się ukarania z tytułu nielegalnego udostępnienia lokalu na automaty hazardowe. Jest panną z 10-letnim zdrowym dzieckiem. Pozostaje w nieformalnym związku z mężczyzną w wieku 56 lat, który jest ojcem dziecka. (...)niczym się nie zajmuje". Dłużniczka raz do roku odbywa kontrole związane z nadwrażliwością jelit. Jest z wykształcenia ekonomistką, jednak nie pracowała nigdy w zawodzie. Na syna dłużniczka otrzymuje świadczenie „500+”. Zobowiązania dłużniczki wynikają z prowadzonej od 2011 r. działalności gospodarczej w zakresie gastronomii oraz wynajmu pokoi. Dłużniczka rozważała podjęcie pracy w sklepie sieci Biedronka lub P., jednak dotychczas nie podjęła takich kroków, gdyż otrzymując wynagrodzenie ok. 1.800 zł ostatecznie po spłacie zobowiązań pozostałoby jej 200 zł.

W świetle powyższego przywołując regulacje zwarte w art. 491¹⁴ - 491¹⁶ ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. - Prawo upadłościowe (dalej p.u.), Sąd I instancji podkreślił, że ocena, czy uzasadnione jest umorzenie zobowiązań upadłego bez ustalenia planu spłaty, czy też właściwe jest ustalenie planu spłaty, należy do sądu, który nie jest związany stanowiskiem upadłego, a ustalenie kwot w planie spłaty może nie prowadzić koniecznie do całkowitego lub znacznego zaspokojenia wierzycieli. Musi natomiast znaleźć odniesione do możliwości płatniczych upadłego przy czym chodzi tu o możliwości potencjalne. W tym kontekście Sąd zaznaczył, że dłużniczka nie przejawia żadnej inicjatywy w osiąganiu wyższych dochodów i woli zarabiać 424 zł z tytułu pracy na 1/4 etatu niż uzyskać pełne wynagrodzenie. Podejście takie sąd uznał przy tym za bulwersujące w szczególności w związku z tym, że zadłużenie upadłej pochodzi z prowadzonej przez nią działalności gospodarczej.

Powołując się na orzecznictwo Sądów Okręgowych w Szczecinie i K. Sąd Rejonowy zaznaczył też, że przy ustalaniu planu spłaty brać należy pod uwagę również interesy wierzycieli, skoro postępowanie należy prowadzić tak, aby jeśli to możliwe, zaspokoić roszczenia wierzycieli w jak najwyższym stopniu i brak jest podstaw do automatyzmu oddłużenia. Zasadą jest bowiem wykonywanie zaciągniętych zobowiązań a ich umorzenie tylko szczególnym wyjątkiem. W niniejszej sprawie sąd nie dopatrył się takich argumentów, które przemawiałyby za całkowitym umorzeniem zobowiązań upadłej za niezbędne uznając ustalenie planu spłaty. Dłużniczka ma bowiem zdrowe dziecko, nie jest obłożnie chora. W opiece nad 10-letnim synem może uczestniczyć także partner-ojciec dziecka. Zdaniem sądu dłużniczka winna podjąć realne kroki w celu zwiększenia swoich możliwości zarobkowych.

Przy ustaleniu planu spłaty sąd wziął również pod uwagę, że nie wszyscy wierzyciele ujawnieni przez dłużniczkę zgłosili swe wierzytelności, zaś umorzenie zobowiązań byłoby szkodą dla wierzycieli. Nadto sąd uwzględnił, że M. to popularna nadmorska miejscowość wypoczynkowa oddalona od K. o ok. 15 km z rozwiniętą siecią połączeń i przyjął, że dłużniczka nie powinna mieć żadnych trudności w znalezieniu pracy choćby za wynagrodzenie minimalne. Skoro zaś swoje potrzeby dłużniczka zaspokaja kwotą ok. 400 zł miesięcznie, to przy minimalnej pensji ok. 1500 zł netto, kwota 1.000 zł może być przeznaczona na spłatę wierzycieli. W tej sytuacji sąd uznał, że kwota łączna 1.000 zł może być spłaca przez dłużniczkę w 36 ratach. Wysokość kwot przypadających poszczególnym wierzycielom sąd odniósł następnie do proporcji całej sumy wierzytelności uznanych na liście do wierzytelności poszczególnych wierzycieli z uwzględnieniem niezaspokojonych kosztów postępowania należnych Skarbowi Państwa- Sądowi Rejonowemu w

Koszalinie i niewielkich (podlegających zsumowaniu) kilkusetzłotowe wierzytelności oraz upływu pewnego okresu pomiędzy zakończeniem postępowania a powstaniem obowiązku spłaty.

Określenia zobowiązań podlegających umorzeniu Sąd Rejonowy dokonał na podstawie art. 491¹⁵ ust. 1 p.u.

Zażalenie na powyższe postanowienie wniosła dłużniczka. Zaskarżonemu rozstrzygnięciu zarzuciła naruszenie

1. art. 491¹⁶ ust. 1 w zw. z art. 491¹⁴ ust. 1 p.u. poprzez jego niezastosowanie i przyjęcie, że sytuacja osoby, która uzyskuje dochód w wysokości 426 zł netto oraz „500 +” na dziecko i dodatkowo wykonuje czynności polegające na dozorze i sprzątaniu nieruchomości w zamian za możliwość nieodpłatnego mieszkania wraz z dzieckiem w lokalu mieszkalnym nie stanowi osobistej sytuacji upadłego, która uniemożliwia mu dokonywania jakichkolwiek spłat wierzycieli, gdy środki, którymi dysponuje upadły są znacznie niższe niż minimum egzystencji i minimum socjalne przyjęte w Polsce,

2. art. 491¹⁵ ust. 4 w zw. z art. 491¹⁴ ust. 1 p.u. poprzez błędne jego zastosowanie i pominięcie przy ustalaniu wysokości planu spłaty realności zaspokojenia wierzycieli w przyszłości oraz kosztów utrzymania upadłej oraz jej syn, w tym ich potrzeb mieszkaniowych, co doprowadziło do błędnego przyjęcia, że upadła jest w stanie wykonać plan spłaty wierzycieli przy racie w wysokości 1.000 zł miesięcznie, gdy w rzeczywistości jest to całkowicie nierealne, gdyż jeżeli upadła podejmie pracę w pełnym wymiarze czasu pracy i nie będzie wykonywała czynności dotyczących nieruchomości przy ul. (...) w M., będzie musiała pokrywać koszty dojazdu i najmu lokalu mieszkalnego, które będą wynosić co najmniej 1.000 zł.

3. art. 233 § 1 k.p.c. poprzez przekroczenie zasad swobodnej oceny dowodów i dokonanie oceny dowodów w sposób dowolny z pominięciem informacji podawanych przez upadłą podczas jej wysłuchania w dniu 21 maja 2018 r., co doprowadziło do błędnych ustaleń faktycznych polegających na przyjęciu, że:

- wynagrodzenie minimalne brutto w 2018 r. wynosi 2.200 zł, gdy w rzeczywistości wynosi 2.100 zł, a netto 1.530 zł,
- upadła pracuje wyłącznie w wymiarze 1/4 etatu, podczas gdy upadła poza świadczeniem pracy wykonuje także inne czynności porządkowe i polegające na dozorze nieruchomości w zamian za co, może bez uiszczania żadnych opłat czynszowych i za media zamieszkiwać w nieruchomości przy ul. (...) w M.,
- upadła może podjąć pracę w pełnym wymiarze czasu pracy u innego pracodawcy w sytuacji, gdy dozoruje wskazaną powyżej nieruchomość i wykonuje czynności porządkowe w zamian za możliwość mieszkania na terenie tej nieruchomości,
- upadła po podjęciu zatrudnienia w pełnym wymiarze czasu pracy będzie w stanie odłożyć z uzyskanego wynagrodzenia w kwocie 1.530 zł netto co najmniej kwotę 1.000 zł i przeznaczyć ją na spłatę wierzycieli, w sytuacji, gdy musi utrzymać siebie i dziecko, a gdy nie będzie sprzątać i dozorować nieruchomości będzie musiała uiszczać opłaty czynszowe i za media za zajmowany lokal mieszkalny,
- ojciec dziecka upadłej może pomagać w opiece nad dzieckiem oraz dokładać się do kosztów utrzymania, gdy w rzeczywistości ojciec dziecka jest starszym, schorowanym człowiekiem, który nie ma żadnego wykształcenia, a obecnie z uwagi na choroby nie jest w stanie wykonywać żadnych prac fizycznych i jest osobą bezrobotną zarejestrowana w Powiatowym Urzędzie Pracy w K..

W oparciu o przedstawione zarzuty skarżąca wniosła o przeprowadzenie dowodu z załączonych dokumentów na okoliczność sytuacji osobistej i majątkowej upadłej uniemożliwiającej jej dokonywanie jakichkolwiek spłat w ramach planu spłaty wierzycieli, kosztów utrzymania upadłej i jej dziecka, a w konsekwencji zmianę zaskarżonego postanowienia poprzez umorzenie zobowiązań upadłej z wyłączeniem wierzytelności określonych w art. 491²¹ ust. 2 p.u. bez ustalenia planu spłaty.

W uzupełnieniu zażalenia skarżąca wniosła o przeprowadzenie dowodu również z załączonych do niniejszego pisma dokumentów na okoliczność sytuacji osobistej upadłej uniemożliwiającej jej dokonywanie jakichkolwiek spłat w ramach planu spłaty wierzycieli, problemów zdrowotnych upadłej, przyjmowanych leków, braku możliwości zamieszkiwania w mieszkaniu rodziców z uwagi na chorobę ojca i chorobę alkoholową matki.

W odpowiedzi na zażalenie wierzyciel Naczelnika Pierwszego Urzędu Skarbowego w S. wniósł o jego oddalenie wskazując, że w istocie nie wnosi ono nic nowego do sprawy i nie zawiera jakiejkolwiek deklaracji spłaty oraz zasądzenie kosztów postępowania w tym kosztów zastępstwa wedle norm przepisanych.

Wierzyciel M. P. afirmując ustalenia Sadu Rejonowego również wniósł o oddalenie zażalenia oraz obciążenie upadłej kosztami postępowania odwoławczego.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Zażalenie zasługiwało na uwzględnienie.

Odnosząc się do przedstawionych zarzutów w pierwszej zaś kolejności do zarzutów o charakterze procesowym dotyczących naruszenia podstawowej dla postępowania sądowego zasady swobodnej oceny dowodów, znajdującej zastosowanie w postępowaniu upadłościowym na podstawie odesłania do art. 233 k.p.c. poprzez art. 491² w zw. z art. 35 p.u. zaznaczenia wymaga, że zgodnie z art. 233 § 1 k.p.c. sąd ocenia wiarygodność i moc dowodów według własnego przekonania, na podstawie wszechstronnego rozważenia zebranego materiału. Z powyższego przepisu wynika podstawowa dla polskiego procesu cywilnego zasada swobodnej oceny dowodów, według której sąd ocenia zarówno wiarygodność zgromadzonego materiału dowodowego, jak i jego moc dowodową według własnego uznania, które nie jest równoznaczne z dowolnością; swobodna ocena dowodów winna odpowiadać procesowi rozsądnego rozważenia materiału dowodowego z uwzględnieniem zasad logicznego myślenia oraz zasad doświadczenia życiowego. W orzecznictwie obecny jest nadto pogląd, wedle którego swobodna ocena dowodów powinna odbywać się z uwzględnieniem wszystkich dowodów przeprowadzonych w postępowaniu, jak również wszelkich okoliczności towarzyszących przeprowadzaniu poszczególnych dowodów i mających znaczenie dla oceny ich mocy i wiarygodności (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 listopada 1966 r. sygn. akt II CR 423/66, OSNPG z 1967 r., nr 5-6, poz. 21).

Analiza ustalonego przez Sąd I instancji stanu faktycznego i dokonanego na jego postawie rozstrzygnięcia pozwala na uznanie zarzutu naruszenia powołanego powyżej przepisu za uzasadniony. Jak słusznie zauważono w zażaleniu nie jest bowiem prawidłowe ustalenie, że skoro upadła pracuje wyłącznie na 1/4 etatu, to nie wykorzystuje swoich potencjalnych możliwości zarobkowych. Nie można tym samym bezwzględnie przyjąć, że w warunkach w jakich obecnie funkcjonuje upadła, ma możliwość podjęcia dodatkowego zatrudnienia lub znalezienia innej, lepiej płatnej pracy. Z twierdzeń dłużniczki podnoszonych tak w trakcie postępowania przez sądem pierwszej instancji jak artykułowanych w zażaleniu wynika przecież, że upadła świadczy pracę w wymiarze 1/4 etatu, ale poza tym wykonuje dodatkowe czynności na rzecz swojego pracodawcy w związku z czym nieodpłatnie udostępnianie jest jej mieszkanie, które zajmuje wraz z dzieckiem. Za wykonywane czynności uzyskuje więc swojego rodzaju ekwiwalent. W uzasadnieniu zaskarżonego orzeczenia Sąd Rejonowy wskazał wprawdzie na fakt korzystania przez dłużniczkę z mieszkania pracodawcy, nie ustalił jednak przy tym jakiego rodzaju prace dłużniczka wykonuje w zamian za możliwość korzystania wraz z dzieckiem z mieszkania pracodawcy, jaki wpływ wykonywane czynności mogłyby mieć na możliwość podjęcia dodatkowej pracy i jakie przełożenie mogłoby mieć podjęcie innej nawet lepiej płatnej pracy na całokształt warunków bytowych dłużniczki. Przyjęta przez sąd koncepcja dotycząca możliwości spłaty wierzycieli na poziomie 1.000 zł miesięcznie oparta na założeniu osiągnięcia minimalnego wynagrodzenia za pełen etat na poziomie 1.500 zł nie uwzględnienia kosztów utrzymania dłużniczki w szczególności związanych z mieszkaniem. Rację należy przyznać Sądowi Rejonowemu, że ustalenie kwot w planie spłaty musi odnosić się do potencjalnych możliwości płatniczych upadłego niemniej jak trafnie zauważyła skarżąca ustalając tak wysoką łączną ratę w ramach planu spłaty, sąd winien uwzględnić - czego nie uczynił - koszty utrzymania jej i syna zwłaszcza ich potrzeb mieszkaniowych. Sąd tymczasem w ogóle nie odniósł się do tych kwestii w uzasadnieniu zaskarżonego postanowienia.

Co do zasady zgodzić się też należy z wierzycielem (vide: odpowiedź na zażalenie M. P.), że Sąd ustalając plan spłaty wierzycieli uwzględnia możliwości zarobkowe upadłego, a nie jego aktualne dochody, fakt zaś, iż upadły jest osobą bezrobotną, nieuzyskującą żadnych dochodów, nie stanowi samodzielnej, a co ważniejsze wystarczającej przesłanki do umorzenia zobowiązania, bowiem Sąd upadłościowy winien wówczas ustalić możliwość podjęcia przez wnioskodawczynię zatrudnienia. Wbrew dalszym sugestiom wierzyciela, niezasadnie jest jednak przyjęcie przez Sąd I Instancji, że dochód, który mogłaby uzyskać upadła, gdyby podjęła inną pracę umożliwiłby jej należyte wykonanie planu spłaty wierzycieli (po 1.000 zł miesięcznie) bez uwzględnienia kwestii braku mieszkania, a zatem uwzględniania kosztów utrzymania.

Z powyższych względów w przekonaniu Sądu Okręgowego w przedmiotowej sprawie zachodzi potrzeba wyjaśnienia przez Sąd I instancji w ramach powtórnego postępowania dowodowego, czy deklarowane przez upadłą zajęcia umożliwiające nieodpłatne zajmowanie mieszkania, stan zdrowia upadłej i warunki rodzinne (wynikające z załączonych do zażalenia dokumentów w szczególności oświadczenia pracodawcy) pozwolą na podjęcie innego zatrudnienia i rzeczywiście umożliwią osiągnięcie dochodu na określonym poziomie, a w konsekwencji ponownego ustalenia ewentualnej wysokości kwot, jakie upadła powinna uiszczać na rzecz wierzyciela, w oparciu o kryteria z art. 491¹⁵ ust. 4 p.u.

W tym stanie rzeczy na podstawie art. 397 § 2 k.p.c. w zw. 386 § 4 k.p.c. orzeczono o uchyleniu zaskarżonego postanowienia oraz przekazaniu sprawy do ponownego rozpatrzenia przez Sąd I instancji.

Z powyższych względów należało postanowić na podstawie art. 397 § 2 k.p.c. w zw. 386 § 4 k.p.c. o uchyleniu zaskarżonego postanowienia oraz przekazaniu sprawy do ponownego rozpatrzenia przez Sąd I instancji.

SSO Anna Górnik SSO Natalia Pawłowska-Grzelczak SSO Patrycja Baranowska

Sygn. akt Gz 293/18

ZARZĄDZENIE

1. (...)

2. (...)

- (...)

- (...)

3. (...) (...) (...)